

SXEDIO.Κ35

21.10.1964: Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΡΙΒΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΕΙ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΟ ΟΤΙ ΠΡΟΩΘΕΙ ΔΙΚΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΕΚΦΡΑΖΕΙ ΠΑΡΑΠΟΝΑ ΟΤΙ ΤΟΝ ΘΕΩΡΟΥΝ ΑΝΘΕΝΩΤΙΚΟ

Στα μέσα του **1964** και τα επόμενα τουλάχιστον δυο χρόνια (**1965** και **1966**) με την παρουσία του Γεωργίου Γρίβα Διγενή, την δημιουργία παράνομων ομάδων, το διαχωρισμό των Κυπριων σε Μακαριακούς και Γριβικούς, και την καταπίεση των κομμουνιστών στο χειρότερο βαθμό, ιδιαίτερα από τους ελλαδίτες αξιωματικούς που στελέχωναν την Εθνική Φρουρά, τα πράγματα στο εσωτερικό μέτωπο της Κύπρου πήγαιναν από το κακό στο χειρότερο.

Στο νησί βρισκόταν ήδη μια Ελληνική Μεραρχία Στρατού που ήλθε με τη σύμφωνη γνώμη των Κυβερνήσεων Κύπρου και Ελλάδας, οι άνδρες της οποίας είχαν έλθει μυστικά- όσο γινόταν- για ενίσχυση της Άμυνας της νήσου με ιδιαίτερη αποστολή την απόκρουση τουρκικής εισβολής.

Οι άνδρες της Δύναμης αυτής έφθαναν στο νησί με πλοία της γραμμής, με τα πολιτικά τους ρούχα και τους δίνονταν από την Κυπριακή Κυβέρνηση ταυτότητες με πλαστά ονόματα και ότι γεννήθηκαν στην Κύπρο και κατάγονταν από διάφορα χωριά και πόλεις.

Το περίεργο για μερικούς από αυτούς ήταν ότι δεν γνώριζαν πού βρισκόταν το χωριό τους που αναγραφόταν στην ταυτότητά τους ότι κατάγονταν, ενώ η Ελλαδική προφορά τους δεν έκρυβε την πραγματική τους προέλευση.

Η παρουσία δέκα και πλέον χιλιάδων νέων ανθρώπων με διαφορετική νοοτροπία και συμπεριφορά άρχισε να δημιουργεί πολλά προβλήματα, ιδιαίτερα στη συμπεριφορά τους στις νέες κοπέλλες, στις διάφορες απομεμακρυσμένες περιοχές που εγκαθίσταντο.

Σε άλλες περιπτώσεις δημιούργησαν ακόμα και

δεσμούς με διάφορες νέες και γυναίκες με αποτέλεσμα να δημιουργείται σούσουρο στα διάφορα κυρίως χωριά, ενώ δεν έλειπαν και οι καυγάδες μεταξύ των χωρικών και των στρατιωτών στα καφενεία.

Αυτό οδήγησε να βγουν στην επιφάνεια πολλές καταγγελίες εναντίον των Ελλαδιτών στρατιωτών και η λέξη "Καλαμαράς" άρχισε να σχηματίζει μια πολύ άσχημη εικόνα γι' αυτούς που ήλθαν στο νησί για να το υπερασπιστούν από μια τουρκική επέμβαση.

Στο στρατιωτικό τομέα, αυτό καθ' εαυτό, τα πράγματα ήταν ακόμα πολύ χειρότερα.

Μετά την αποχώρηση του Στρατηγού Καραγιάννη από την ηγεσία της Εθνικής Φρουράς λίγο μετά την τουρκική εισβολή του Αυγούστου του **1964** και τον διορισμό του Στρατηγού Ηλία Πρόκου επικεφαλής της Εθνικής Φρουράς, ο Στρατηγός Γεώργιος Γρίβας-Διγενής είχε αναλάβει πλέον για καλά την ηγεσία της Ανωτάτης Στρατιωτικής Δύναμης Αμύνης Κύπρου (ΑΣΔΑΚ).

Ομως η παρουσία τόσων αξιωματικών ήταν φυσικό να δημιουργεί πολλά προβλήματα.

Ο Στρατηγός Γρίβας που βρισκόταν σε επαφή με τον Υπουργό Αμυνας της Ελλάδας Πέτρο Γαρουφαλιά ήθελε να ελέγχει κάθε στρατιωτική κίνηση και ενέργεια.

Ομως ήταν και η δύναμη της ΕΛΔΥΚ που βρισκόταν στην Κύπρο βάσει των συμφωνών Ζυρίχης και Λονδίνου που έπαιρνε κατ' ευθείαν οδηγίες από την Ελλάδα, ενώ οι Ελλαδίτες αξιωματικοί που έφθασαν με τη Μεραρχία δεν φαίνονταν και τόσο διατεθειμένοι να δέχονται διαταγές από το Στρατηγό Γρίβα και ιδιαίτερα από την Κυπριακή Κυβέρνηση.

Η συμπεριφορά των ανδρών της Μεραρχίας έδινε την εντύπωση μιας μεγάλης δύναμης που βρισκόταν σε ένα ανεξάρτητο κράτος που εννοούσε να λαμβάνει οδηγίες από μια άλλη Κυβέρνηση, την Ελληνική.

Από την άλλη η Κυπριακή Κυβέρνηση με τον Υπουργό Αμυνας Πολύκαρπο Γιωρκάτζη ήθελε να έχει κι' αυτή λόγο σ' αυτές όλες τις δυνάμεις και ήσαν πολλές οι περιπτώσεις που γίνονταν ακόμα και

μετακινήσεις στρατιωτικών δυνάμεων χωρίς να το γνωρίζει ή να ενημερώνεται εκ των προτέρων το Υπουργείο Άμυνας.

Στον πολιτικό τομέα η αντιπολίτευση εναντίον του Προέδρου Μακαρίου είχε αρχίσει κατά κάποιον τρόπο να ανδρώνεται και παίρνει τη μορφή οργανωμένης κατάστασης.

Η αντιπολίτευση παρουσιαζόταν άκαμπτη στις θέσεις της και υποστήριζε Ένωση και μόνο Ένωση και θεωρούσε την παρουσία του Στρατηγού Γρίβα ως εγγύηση για αυτή την πορεία.

Στη Βουλή δύο τουλάχιστον βουλευτές, οι Γεώργιος Τσιρκώτης και Κώστας Χριστοδουλίδης, παρουσιάζονταν να εκπροσωπούν την αντιπολίτευση εναντίον του Προέδρου Μακαρίου, ενώ το ίδιο το κίνημα απεκτούσε και άλλη μια φωνή: Την εφημερίδα "Πατρίς" με βασικό στέλεχος τον επιχειρηματία Σωκράτη Ηλιάδη, φίλο και στενό συνεργάτη του Στρατηγού Γρίβα.

Για την έκδοση της εφημερίδας αυτής λέχθηκαν και γράφτηκαν πολλά και ιδιαίτερα ότι τα χρήματα για την έκδοση της έφθαναν από την Ελλάδα και σε πολλές περιπτώσεις από το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικό ή και άλλους επιχειρηματίες.

Όμως οι κατηγορίες ότι η εφημερίδα αυτή χρηματοδοτείτο ανοικτά από το εξωτερικό και μάλιστα από το Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών για να βάλλει εναντίον της νόμιμης Κυπριακής Κυβέρνησης δημιουργούσε συνεχείς προστριβές και υποψίες για τους σκοπούς και τις επιδιώξεις των Ελλαδιτών.

Η Κυπριακή Κυβέρνηση είχε τις πληροφορίες της και σε κάποιο στάδιο απαγόρευσε με νόμο τη χρηματοδότηση κυπριακών εφημερίδων από το εξωτερικό, αλλά πάντοτε υπήρχε τρόπος να φθάνουν στην Κύπρο τα χρήματα από άλλους δρόμους.

Αυτή η εφημερίδα αποτελούσε μαζί με την ΕΘΝΙΚΗ τη βασική έκφραση της αντιπολίτευσης εναντίον του Προέδρου Μακαρίου.

Μοναδική της γραμμή η Ένωση και μόνο Ένωση, μια γραμμή που υποστήριζε χωρίς ταλαντεύσεις και ο

Στρατηγός Γρίβας, τον οποίο εξέφραζε.

Αυτή την περίοδο και ο Πρόεδρος Μακάριος υποστήριζε τη γραμμή της Ενώσεως, αλλά για τον ίδιο τα πράγματα δεν ήταν τόσο εύκολα μια και αναγκαζόταν να κάνει ελιγμούς, ως πολιτικός ηγέτης, ενώ οι θέσεις που εξέφραζαν οι διάφοροι πολιτικοί του σύμμαχοι στο εξωτερικό, και ιδιαίτερα η Σοβιετική Ένωση, που θεωρήθηκε ως το τελευταίο καταφύγιο υποστήριξης της Κύπρου έναντι της Δύσης, αντανάκλουν στον ίδιο σαν αυτοί δεν υποστήριζαν φανερά την Ένωση ή υπέβαλλαν προτάσεις για ανεξαρτησία ή ομοσπονδία στην Κύπρο.

Ο Πρόεδρος Μακάριος δεν έχανε ευκαιρία για να απαντά στις κατηγορίες και να επαναλαμβάνει ότι με κανένα τρόπο δεν είχε απομπολήσει την Ένωση, αλλά η αντιπολίτευση δεν πάντοτε θα εύρισκε κάποια ευκαιρία για να βάλλει εναντίον του, παρά τις διαβεβαιώσεις του.

Στην Ελλάδα παράλληλα, μια εφημερίδα, η "Ελευθερία" που πρόσκειτο στο βουλευτή και Υπουργό Κωνσταντίνο Μητσοτάκη, εξαπέλυε τις ίδιες κατηγορίες εναντίον του Προέδρου Μακαρίου ως ανθενωτικού και αυτό έχυνε περισσότερο λάδι στη φωτιά.

Ακόμα πολλοί στην Ελλάδα και στις διάφορες ελληνικές κυβερνήσεις που ακολούθησαν και ακόμα και ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος, που διαδέχθηκε τον πατέρα του Παύλο, νέος στην ηλικία και άπειρος πολιτικά, όπως αποδείχθηκε αργότερα σε διάφορα έγγραφα, ενώ παρουσιαζόταν φίλος του Προέδρου Μακαρίου, κάπου άρχισε να βλέπει με διαφορετικό μάτι μια ενδεχόμενη απομάκρυνση του Προέδρου Μακαρίου, έστω και με τη βία.

Ενα τέτοιο ενδεχόμενο θα έβλεπαν με ικανοποίηση και οι αγγλοαμερικανοί που έπαιζαν σημαντικό ρόλο στα δρώμενα της Κύπρου, κυρίως μέσω της Ελληνικής Κυβέρνησης που ανήκε στο ΝΑΤΟ και επομένως ήταν δέσμια και δεκτική σε πιέσεις, όσο και αν δημόσια παρουσιαζόταν στο πλευρό του.

Από την άλλη οι αγγλοαμερικανοί, σε μια κρίσιμη περίοδο του ψυχρού πολέμου, δεν έβλεπαν τις προσπάθειες του Προέδρου Μακαρίου να εξασφαλίσει οπλισμό από τη Σοβιετική Ένωση και την Αίγυπτο, που θεωρείτο προπύργιο των σοβιετικών.

Για τους αμερικανούς ο Πρόεδρος Μακάριος ήταν ο Κάστρο της Μεσογείου που δεν υπάκουε στις εντολές τους και τους δημιουργούσε προβλήματα, ιδιαίτερα στη νοτιανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.

Η άρνηση του μάλιστα να δεχθεί το σχέδιο Ατσεσον το **1964**, που θα έλυε πολλά προβλήματα του ΝΑΤΟ, παρά της Κύπρου, ήταν το αποκορύφωμα της κρίσης στις σχέσεις Μακαρίου- Δυτικών ευρύτερα που είχαν επενδύσει πολλά σε μια πολιτική για ουσιαστικό μοίρασμα της Κύπρου μεταξύ των δυο ξμητέρων πατρίδων³ των Κυπρίων.

Μέσα σ' αυτόν τον κυκεώνα τον αντιθέσεων χρειάζονταν πολύ λεπτοί και ψύχραιμοι χειρισμοί από Κυπριακής πλευράς για να μη υπάρξει διάσπαση του μετώπου. Αλλά ήσαν τέτοιες οι αντιδράσεις από όλες τις πλευρές σε κάθε ενέργεια της Κυβέρνησης Μακαρίου που ήταν αδύνατο να μπορεί να κρατήσει τις ισορροπίες.

Ο Πρόεδρος Μακάριος χρησιμοποιούσε στις περιπτώσεις αυτές τις δημόσιες καταγγελίες και δεν το απέκρυβε ότι γινόνταν προσπάθειες για ανατροπή του, (ακόμα και με την έξυπνη μορφή της διάψευσης πληροφοριών που άφηνε όμως κάτι να αιωρείται στην ατμόσφαιρα) πράγμα που οδηγούσε τον Κυπριακό λαό ή τουλάχιστον τους υποστηρικτές της γραμμής του σε συσπείρωση γύρω του, αλλά οι μηχανορραφίες ήταν κάτι πέρα από τις δυνάμεις του.

Στην Εθνική Φρουρά τα πράγματα δεν πήγαιναν καθόλου καλά, καθώς άρχισαν να κάμνουν την εμφάνιση τους συνθήματα εναντίον του ως φιλοκομμουνιστή, ενώ Ελλαδίτες αξιωματικοί τον κατηγορούσαν στους Εθνοφρουρούς ότι εγκατέλειπε την Ένωση έναντι της ανεξαρτησίας.

Ακόμα Ελλαδίτες αξιωματικοί, που στελέχωναν

την Εθνική Φρουρά, είτε από μόνοι, είτε με οδηγίες, έδιναν ολόκληρες διαλέξεις προς τους Εθνοφρουρούς στη διάρκεια της εκπαίδευσης, εναντίον του Κομμουνισμού και υπέρ του ΝΑΤΟ.

Οι σχετικές πληροφορίες έφθαναν καθημερινά και στον Τύπο, ο οποίος μάλιστα κατηγορούσε το Στρατηγό Γρίβα ότι υπέθαλπε τις κατηγορίες εναντίον του Προέδρου Μακαρίου. Είναι χαρακτηριστικό άρθρο της εφημερίδας ΜΑΧΗ στις **2.10.1964** που απευθυνόταν στο Στρατηγό Γρίβα:

"Ως θα γνωρίζετε καλύτερον ημών, και παντός οι πλαισιούντες το στράτευμα αξιωματικοί, αλλά διά να είμεθα δικαιότεροι, αρκετοί εξ αυτών, διεξάγουν μεταξύ των νέων μας άγριαν φιλονατοϊκήν προπαγάνδαν, εξικνουμένην μέχρι και του σημείου Νατοϊκής λύσεως του Κυπριακού. Εις το στράτευμα ωσαύτως, απρεπώς, διεξάγεται εκστρατεία διαβολής και δυσφημίσεως εκείνων των χωρών αι οποίαι υπερμαχούν του αγώνος μας. Υπήρξαν ακόμη περιπτώσεις κατά τας οποίας απρεπέσταται εκδηλώσεις μερικών αξιωματικών είχον ως στόχον όχι μόνον το σεπτόν πρόσωπον του Μακαριωτάτου Προέδρου, αλλά και την εμπνευσμένην και παλλαϊκώς επικρατουμένην πολιτικήν του. Θέλετε να πιστεύσωμεν ότι πάντα ταύτα θα εγίνοντο αενάως και συστηματικώς αν η σιδηρά χειρ του στρατηγού Διγενή υψούτο πειθαρχική και η κραυγή του υψούτο στεντορία: ΑΛΤ. Δεν επράξατε τούτο, Στρατηγέ, και τούτο είναι το τέταρτον σοβαρόν λάθος το οποίον σας καταλογίζομεν".

Οι αξιωματικοί προέρχονταν από μια χώρα που είχε υποφέρει τα πάνδεινα από τον εμφύλιο, με χιλιάδες θύματα και με τις πληγές ακόμα να χαίνουν και μπορεί να λεχθεί ότι θεωρούνταν δικαιολογημένοι.

Ωστόσο στην Κύπρο τα αισθήματα μεταξύ Δεξιάς και Αριστεράς- Κομμουνιστών δεν ήταν τόσο έντονα όσο πίστευαν οι ίδιοι κι έτσι η συνεχής πολεμική εναντίον των Κομμουνιστών, παιδιά των οποίων ήσαν ενταγμένοι στις τάξεις της Εθνικής Φρουράς και

υπηρετούσαν τη στρατιωτική τους θητεία, δημιουργούσε τεράστια προβλήματα, ενώ άρχισαν να γίνονται και δημόσιες καταγγελίες εναντίον αυτής της συμπεριφοράς των Ελλαδιτών αξιωματικών, με αποτέλεσμα οι διαφορές να διευρύνονται παρά να γεφυρώνονται.

Σαν αντικομμουνιστές οι αξιωματικοί έβλεπαν με διαφορετικό μάτι τους Εθνοφρουρούς που ανήκαν στη Δεξιά παράταξη, τους προωθούσαν στις θέσεις των Δοκίμων Αξιωματικών και Λοχιών, ενώ ήταν πολύ σπάνιο να βρεθεί Κομμουνιστής ή συγγενής κομμουνιστή στα πόστα αυτά.

Οι Εθνοφρουροί αυτοί αποστέλλονταν κυρίως σε απομεκαρυσμένες περιοχές στην Τηλλυρία και στα φυλάκια, ενώ οι άλλοι έπαιρναν τις πιο "καλές" θέσεις στο στρατό ή στα πιο "ξεκούραστα" ή "βολικά" πόστα στο Γενικό Επιτελείο, τις επικοινωνίες, το υγειονομικό ή σαν οδηγοί αξιωματικών, πράγμα που τους επέτρεπε να παίρνουν πιο συχνά εξόδους και άδειες.

Αυτό, όπως ήταν φυσικό, δημιουργούσε επιπλέον προβλήματα και διαφορές και δημιουργούσε Εθνική Φρουρά με δυο ή περισσότερες ταχύτητες.

Όμως οι επιπτώσεις ήταν ακόμα μεγαλύτερες, γιατί οι νέοι αυτοί, που ανήκαν στη Δεξιά, αναγκάζονταν να ακολουθούν πιστά τις οδηγίες αυτών των αξιωματικών, και αυτό συνέτεινε, ώστε, οι Ελλαδίτες αξιωματικοί να αποκτούν όλο και περισσότερη επιρροή στους στρατευμένους νέους και να δημιουργούν τους δικούς τους πιστούς ανθρώπους που εφάρμοζαν τις οδηγίες τους.

Αυτό σήμαινε ότι στο επίπεδο των μονάδων οι ηγήτορες θα μπορούσαν, σε μια δεδομένη στιγμή, να εφαρμόσουν, χωρίς συζήτηση, τις όποιες οδηγίες των αξιωματικών, και όχι της Κυπριακής Κυβέρνησης, κάτι που αποτέλεσε τον προάγγελο των δεινών που ακολούθησαν κατά τα επόμενα χρόνια.

Ακόμα οι Ελλαδίτες αξιωματικοί έβλεπαν διαφορετικά τις υποχρεώσεις τους έναντι της

Κυπριακής Κυβέρνησης και θεωρούσαν ότι, σαν επαγγελματίες στρατιωτικοί, του Ελληνικού Στρατού, έπαιρναν οδηγίες μόνο από την ελληνική Κυβέρνηση και όχι από την Κυπριακή, πράγμα που άρχισε να δημιουργεί προστριβές και διαφορές με την Κυπριακή Κυβέρνηση να επιδιώκει αναποτελεσματικά, να ελέγχει το στράτευμα.

Ήταν κάτι που η Κυπριακή Κυβέρνηση ποτέ δεν θα μπορούσε να εφαρμόσει με επιτυχία.

Μερικοί αξιωματικοί επίσης παραπονούνταν ότι παραγνώριζονταν από την Κυπριακή Κυβέρνηση τουλάχιστον στις επίσημες τελετές.

Ακόμα οι αξιωματικοί είχαν παράπονα για παρεμβάσεις καπετανέων στην Εθνική Φρουρά και ζητούσαν τη σύσταση ειδικών κανονισμών πειθαρχίας για να μπουν τα πράγματα στη θέση τους και τάξη στο στράτευμα.

Απειροί από στρατιωτική πειθαρχία και μαθημένοι οι Κύπριοι να δρουν και να αποφασίζουν μόνοι τους, χωρίς τιμωρία, μια και δεν υπήρχαν κανονισμοί, δεν το θεωρούσαν πολύ δύσκολο, να καταφεύγουν στον αρμόδιο Υπουργό ή ακόμα και στον Πρόεδρο, προκειμένου να επιτύχουν μια ευνοϊκή μετάθεση κάποιου δικού τους ή ακόμα και προαγωγή. Και οι παρεμβάσεις αυτές ήταν πολύ συχνές και πολλές φορές άδικες.

Από την άλλη στα πρώτα στάδια οι Ελλαδίτες αξιωματικοί, το μόνο μέσο που είχαν να επιβάλουν στους Κυπρίους ήταν το δικαίωμα, όπως το γνώριζαν από τον Ελληνικό στρατό, να επιβάλλουν ποινές φυλάκισης (πάρε πέντε, πάρε δέκα μέρες) αλλά που ποτέ δεν εφαρμόζονταν, μια και δεν υπήρχαν κανονισμοί. Έτσι οι Κύπριοι Εθνοφρουροί έμοιαζαν περισσότερο σαν "άτακτοι στρατιώτες".

Στις **16 Οκτωβρίου 1964** ο Πρόεδρος Μακάριος συγκάλεσε στρατιωτική σύσκεψη στο Προεδρικό υπό την προεδρία του με στόχο να ξεκαθαρίσει ορισμένα πράγματα γύρω από την πολιτική του στο Κυπριακό και έναντι του στρατού.

Με αφορμή τη σύσκεψη άρχισαν να διαρρέουν

στον τύπο πληροφορίες για διαφορές και δειχογνωμίες μεταξύ της Κυπριακής Κυέρνησης και της Εθνικής Φρουράς και ο Πρόεδρος Μακάριος, για να ξεκαθαρίσει τα πράγματα, αναγκάστηκε να προβεί σε δυο διευκρινιστικές ενέργειες για να προωθήσει τις θέσεις του.

Σε πρώτο στάδιο εξουσιοδότησε τον εκπρόσωπο του να προβεί σε δήλωση υπό μορφή "αρμοδίας" πηγής, η οποία ανακοίνωσε στις 19 Οκτωβρίου, ότι "κατά την σύσκεψιν εις το Προεδρικόν Μέγαρον υπό την προεδρίαν του Μακαριωτάτου εις την οποίαν παρέστησαν ο Στρατηγός Γεώργιος Γρίβας- Διγενής και άλλοι στρατιωτικοί, ο Μακαριώτιτος επέστησε την προσοχήν των μετασχόντων της συσκέψεως εις το γεγονός ότι αρμοδία Αρχή διά τον πολιτικόν χειρισμόν του Κυπριακού προβλήματος είναι η Κυβέρνησις και ότι το στράτευμα ουδεμίαν αρμοδιότητα έχει να ναμιγνύεται εις πολιτικά θέματα".

Η ίδια πηγή πρόσθεσε ότι ο Μακάριος "εκάλεσε μέσω της στρατιωτικής ηγεσίας, το στράτευμα να συνεχίση πειθαρχούν εις τας αποφάσεις της Κυβερνήσεως, τονίσας εν προκειμένω το γεγονός ότι εις τον όλον χειρισμόν του προβλήματος μας, υπάρχει πλήρης σύμπτωσης απόψεων μεταξύ των Κυβερνήσεων Ελλάδος και Κύπρου".

Όταν όμως τα πράγματα δεν έλεγαν να κοπάσουν ο ίδιος ο Μακάριος έκαμε επίσημη γραπτή δήλωση στην οποία ανέφερε:

"Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Αρχιεπίσκοπος Μακάριος αναφερόμενος εις δημοσιεύματα του τύπου εν σχέσει με την εν τω Προεδρικώ Μεγάρω κατά το παρελθόν Σάββατον σύσκεψιν του, μετά της ηγεσίας, στελεχών και εκπαιδευτών της Εθνικής Φρουράς, εδήλωσε τα ακόλουθα:

"Θεώρησα καλόν να καλέσω την ηγεσίαν και τους αξιωματικούς της Εθνικής Φρουράς, διά να έλθω εις στενωτέραν μετ' αυτών επαφήν και να ανταλλάξωμεν απόψεις επί διαφόρων ειδικών και γενικωτέρων θεμάτων σχετιζομένων με την Εθνικήν Φρουράν και την

στρατιωτικήν προπαρασκευήν διά την άμυναν της Κύπρου. Η σύσκεψις υπήρξεν από πάσης απόψεως πολύ χρήσιμος και εποικοδομητική.

Λυπούμαι όμως διότι δημοσιεύματα μερίδος του τύπου εδημιούργησαν την εντύπωσιν περί υπάρξεως διοχλωνωμιών ή διαφορών μεταξύ Κυβερνήσεως και στρατιωτικής ηγεσίας. Τούτο ουχί μόνον δεν συνέβη, αλλά και εδόθη η ευκαιρία διαλύσεως ωρισμένων αβασίμων διαδόσεων. Μεγάλη δε ήτο η ικανοποίησις μου διά την επικοινωνίαν μου μετ' ανδρών τόσο σκληρώς αγωνιζομένων διά την άμυναν της νήσου μας.

Τα τοιαύτα δημοσιεύματα, μη αναποκρινόμενα προς την πραγματικότητα, εκθέτουν την στρατιωτικήν ηγεσίαν και τον στρατόν μας κατά τρόπον άδικον και μη επιτρεπτόν. Κατά τας σημερινάς κρισίμους στιγμάς, τας οποίας διερχόμεθα, η ηγεσία τα στελέχη οι εκπαιδευταί και γενικώς όλοι οι υπηρετούντες εις την Εθνικήν Φρουράν προσφέρουν τεραστίας υπηρεσίας προς την πατρίδα και επιθυμώ να εκφράσω την βαθείαν ευαρέσκειαν, εμπιστοσύνην και ικανοποίησιν μου διά το έργον, το οποίον μετά ζήλου και αυτοθυσίας επιτελούν".

Στη σύσκεψη αυτή ο Πρόεδρος Μακάριος αναφέρθηκε σε όλα από την Ένωση μέχρι τον Κομμουνισμό, τον στρατό και πολλά άλλα.

Για τη σύσκεψη αυτή, ο Στρατηγός Γρίβας έγγραφε στους Υπουργούς Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών (Σπύρου Παπαγεωργίου, Κρίσιμα Ντοκουμέντα, Τόμος Γ, σελ. 34):

"Ένωσις: Ανέφερον (ο Πρόεδρος Μακάριος) ότι πολλοί τον κατηγορούν ως ανθενωτικόν και επιδιώκοντα την δημιουργίαν ανεξαρτήτου Κυπριακού κράτους. Εδήλωσεν ότι επιθυμεί και είναι συμφέρον του να συνδέση το όνομά του με την ένωσιν της Κύπρου μετά της Ελλάδος και ότι την ύβριν ταύτην την θεωρεί ρετσινιά.

Είπεν ότι μετά την απόφασιν του ΟΗΕ περί ασδεσμεύτου ανεξαρτησίας, ην ελπίζει ότι θα επιτύχη, φρονεί ότι η Ένωσις πρέπει να γίνη δι

αποφάσεως της Βουλής, διότι δεν είναι συμφέρον να γίνη κατόπιν δημοψηφίσματος, καθ όσον είναι υποτιμητικόν να παρουσιασθή έστω και μικρόν ποσοστόν εναντίον της ενώσεως. Το τί θα γίνη τελικώς είπε θα το συζητήση μετά της Ελληνικής Κυβερνήσεως, υπό το φως των επικρατουσών τότε συνθηκών.

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ: Ανέφερεν ότι τον κατηγορούν ως φιλοκομμουνιστήν. Εις απάντησιν εδήλωσεν ότι αυτός εκ πεποιθήσεως, αλλά και λόγω σχήματος, ουδέποτε πρόκειται να γίνη κομμουνιστής.

Είναι γεγονός ότι οι Κομμουνισταί επωφελούνται του αντιδυτικού πνεύματος και κατά κάποιον τρόπον κερδίζουν έδαφος. Αφησε να εννοηθή ότι όταν επιστή η στιγμή, το θέμα θα το αντιμετωπίση επιτυχώς. Εις το σημείον αυτό ανέφερεν ότι κατά την προπαγάνδαν μας θα πρέπει πάντοτε να είμεθα θέσις και ουδέποτε άρνησις.

ΨΙΘΥΡΟΙ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ:

Πιστεύει ότι τελευταίως ψίθυροι πολλοί κυκλοφορούν κατά των Ελλήνων αξιωματικών και αντιλαμβάνεται την πικρίαν των. Εξήτασεν ωρισμένας περιπτώσεις καταγγελιών εις βάρος των αξιωματικών και διεπιστώθη ότι εις ουδεμίαν περίπτωσιν ανταπεκρίνοντο προς την αλήθειαν.

ΘΕΜΑΤΑ ΤΕΘΕΝΤΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥΣ:

Ανεπύχθη υπό διαφόρων Διοικητών Μονάδων η οργανωμένη συκοφαντική εκστρατεία εναντίον των Ελλήνων Αξιωματικών υποστηριχθείσα διά πολλών παραδειγμάτων.

Εζητήθη η επέμβασις της Κυβερνήσεως διότι τοιαύτη ενέργεια συνεχοζομένη θα έχη δυσμενείς επιπτώσεις επί της πειθαρχίας και συνοχής του Στρατεύματος, ως καταρρακώνουσα το κύρος και την αξιοπρέπειαν των αξιωματικών με αποτέλεσμα να προορίζεται η εμπιστοσύνη των στρατιωτών προς αυτούς.

Υπό του Στρατηγού της ΕΛΔΥΚ /Μ κ. Γεωργιάδη εζητήθησαν εξηγήσεις διατί κατά την υποδοχήν του Στρατάρχου Τίτο και κατά το παρατεθέν προς τιμήν του γεύμα δεν εκλήθησαν ούτος και ο Διοικητής της

ΕΛΔΥΚ. Ο Μακαριώτατος απήντησεν ότι ορθώς δεν εκλήθησαν και ότι κατόπιν των λεχθέντων υπό του Στρατηγού θα επανεξετάση το θέμα διά να είναι εν τάξει με την συνείδησιν του.

Υπό του Στρατηγού Πρόκου και του Διοικητού της μονάδος ήτις απέδωσεν τιμάς προς τον Στρατάρχη Τίτο ανεφέρθη ότι το γεγονός της αντικαταστάσεως της πολεμικής Σημαίας της Μονάδος κατά την απόδοσιν των τιμών διά συνήθους Σημαίας (Κυπριακής) είχε δυσμενή αντίκτυπον εις τη Μονάδα και τα Στελέχη.

Ο Μακαριώτατος απήντησεν ότι ορθώς εγένετο ούτω καθ' όσον επρόκειτο περί τμήματος του Κυπριακού Στρατού και ότι ο Τίτο Στρατάρχης ων θα ανεγνώριζε την Ελληνικήν σημαίαν.

Επειδή κατά την διαλογικην συζήτησιν επί του θέματος τούτου προέκυψε θέμα ποίου τας διαταγάς θα εκτελούν οι Έλληνες αξιωματικοί, ο Μακαριώτιος είπεν ότι πράγματι τόσον καιρόν δεν το είχεν αντιμετώπισει δεδομένου ότι διαπιστώνει υπάρχουσιν σύγχυσιν θα συζητήση επί τούτου μετά του Υπουργού (Εθνικής Αμυνας) κ. Γαρουφαλιά. Σαφώς άφησε να υπονοηθή ότι επιθυμεί να γνωρίζη εάν θα υπάγονται οι Έλληνες αξιωματικοί εις αυτόν ή εις την Ελληνικήν Κυβέρνησιν.

Υπό του Στρατηγού Γεωγίου Γρίβα- Διγενή ετέθησαν τελικώς τα κάτωθι ζητήματα:

Οι αξιωματικοί δεν αναμιγνύονται εις την πολιτικήν και ο χειρισμός του πολιτικού θέματος ανήκει εις τους πολιτικούς. Οι αξιωματικοί ενδιαφέρονται μόνον ποίος ο τελικός σκοπός της πολιτικής ταύτης και ούτος δεν πρέπει να είναι άλλος από την ένωσιν, δι' ην άλλως τε ήλθον να εργασθούν εν Κύπρω εις τον στρατιωτικόν τομέα.

Ανεφέρθη εις τα δημοσιεύματα του Τύπου δυσφημίζοντα τον Στρατόν και τους αξιωματικούς τα παραπτώματα οπλιτών και παρεμβάσεις πολιτών εις το έργον του Στρατού και ότι ο Στρατός παραμένει ακάλυπτος, διότι μολονότι εψηφίσθησαν, παρεκάλεσε δε διά την ψήφισιν των και εδήλωσεν ότι αυτός ως Αρχιστράτηγος, δεν θα επιτρέψη εις το μέλλον

επεμβάσεις ιδιωτών εις το Στράτευμα. Ανέφερε περιπτώσεις καθ' ας πολίται εξ ονόματος του Υπουργού Αμύνης και του Προεδρικού Μεγάρου επεμβαίνουν διά να ελευθερώσουν στρατιώτας διαπράττοντας παραπτώματα και ετόνισεν ότι πάντες οφείλουν να σέβωνται την στρατιωτικήν ιεραρχίαν δι' ο και έδωσε διαταγάς εις άπαντας όπως μη δέχωνται εντολάς ουδεμιάς πολιτικής ή άλλης αρχής, παρά διά της φυσικής οδοῦ της στρατιωτικής ιεραρχίας.

Ανεφέρθη εις το ζήτημα του αφοπλισμού των οργανώσεων (Σαμψών- Λυσσαρίδη) όστις δεν είναι δυνατόν να επιτευχθή λόγω των ατελειών της υφισταμένης νομοθεσίας, προς άρσιν των οποίων έχουν υποβληθή σχετικά προτάσεις και ότι δεν θα ανεχθή να υφίστανται τοιαύτα καπετανάτα υπό τα όμματα του κράτους, το όποϊον δεν δίδει εντολήν αφοπλισμού των, μολοντί εγγράφως απετάθη εις Υπουργείον αμύνης και Μακαριώτατον. Επί του θέματος τούτου, ο Μακαριώτατος απήντησεν ότι είναι σύμφωνος με την διάλυσιν των καπετανάτων, πλην όμως ως έχει πληροφορηθή οὔτοι παραπονούνται δι' άνισον μεταχείρισιν και καταγγέλλουν ύπαρξιν ή δημιουργίαν ετέρων ενόπλων οργανώσεων. Επιθυμεί να εξετάση τα παράπονα ταύτα. Ο Στρατηγός Γρίβας απήντησεν ότι ουδεμίαν συζήτισιν δέχεται μετά τοιούτων παρανομούντων και προκαλούντων επεισόδια εις στρατιωτικές μονάδας, εάν προηγουμένως δεν παραδώσουν τα όπλα, τα όποϊα παρέλαβον βάσει αποδείξεων από τας στρατιωτικές αρχάς.

Τέλος ετέθη υπό του Στρατηγού Γρίβα το θέμα του ραδιοφώνου όπερ πολλάκις μεταδίδει σχόλια, τα όποϊα δεν είναι εξυπηρετικά ως προς την προβολήν του ελληνικού παράγοντος, ενώ προβάλλονται άλλαι δυνάμεις ουδέν σχέδιον εισφέρουσαι επί του πολεμικού πεδίου εις την Κύπρον. Υπέμνησεν εις τον Μακαριώτατον, υπόσχεσιν ην είχε δώσει οὔτος προς τον Πρόεδρον της Ελληνικής Κυβερνήσεως, ότι θα επελαμβάνετο του θέματος, πλην όμως η κατάσταση του ραδιοφώνου εξακολουθεί δε επικρατούσα εις

τούτο νοοτροπία συνεχίζεται και εις τον τύπον. Ο Μακαριώτατος απήντησεν ότι λόγω των ασχολιών δεν του μένει χρόνος να παρακολουθήση τα σχόλια του ραδιοφώνου, πλην όμως εζήτησεν από την Ελληνικήν Κυβέρνησιν την οργάνωσιν του γραφείου Τύπου, όπερ θα παρηκολούθει και θα έδιδεν ιδικά του σχόλια. Επ' αυτού η ελληνική Κυβέρνησις απέστειλεν τον κ. Δεληπέτρον και ανέπτυξε το ιστορικόν της δράσεως τούτου εν Κύπρω και τους λόγους δι ους εζήτησε την απομάκρυνσιν του.

Τέλος ο Μακαριώτατος περαίνων συνεφώνησεν επί της ανάγκης συμπληρώσεως διά ψηφίσεως των αναγκαίων νόμων, της επιλύσεως του ζητήματος του αφοπλισμού και της εκμεταλλεύσεως του ραδιοφώνου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Α. Διεπιστώθη ότι υπάρχει οργανωμένη προπαγάνδα εις βάρος των Ελλήνων αξιωματικών, την οποίαν η Κυπριακή Κυβέρνησις δεν φαίνεται διατεθειμένη να σταματήσει. Χαρακτηριστικόν είναι το ακόλουθον: Προ της συγκεντρώσεως της 16ης τρέχοντος ηκούσθησαν ψίθυροι από άτομα προσκείμενα προς τον Αρχιεπίσκοπον ότι ούτος θα επετίμα τους αξιωματικούς και θα τους έθετε τρόπον τινά τελεσιγραφικώς ότι όσοι δεν θελήσουν να συμμορφωθούν προς τας υποδείξεις του δύναται να απέλθουν εκ Κύπρου (πληροφορία διαβιβασθείσα υπό αντισυνταγματάρχου Χριστοδουλίδη την εσπέραν της 15ης τρέχοντος). Μετά την συζήτησιν η απογευματινή φιλοσοβιετική εφημερίς "Τελευταία Ωρα", όργανον του Λυσσαρίδη, με πηχιαίους τίτλους εις την πρώτην σελίδα μεταξύ άλλων ανέφερεν ότι ο Αρχιεπίσκοπος ωμίλησεν εις αυστηρόν τόνον εις τους αξιωματικούς κλπ και ότι υπέδειξεν όσοι δεν επιθυμούν να συμμορφωθούν δύνανται να αποχωρήσουν εκ Κύπρου (όρα συνημμένον φύλλον). Ο Στρατηγός Γρίβας οικουρών εκάλεσε τον κ. Πρόκον εις ον συνέστησε να ενεργήση διά την διάψευσιν των αναγραφομένων. Τοιαύτη διάψευσις δεν εγένετο, αλλά μερικάί μόνον ασαφείς δηλώσεις εκ του Προεδρικού Μεγάρου εις ερωτήσαντας σχετικώς δημοσιογράφους, αι οποίαι ουσιαστικώς δεν

έλεγαν πολλά πράγματα ούτε έθετον το ζήτημα επί της ορθής βάσεως της διαψεύσεως. Την επομένη η ίδια εφημερίς επανήλθεν εντονωτέρα επί του ιδίου ζητήματος και με άλλας ακόμη ανακριβείας ως και η κομμουνιστική "Χαραυγή", ότε ο Στρατηγός Γρίβας εκάλεσε τον Υπουργόν Αμύνης και ηξίωσε παρ' αυτού άμεσον και έντονον διάψευσιν των υπό της εφημερίδας αναγραφομένων, άλλως θα προέβαινεν ο ίδιος εις διάψευσιν. Ο υπουργός υπεσχέθη και απέστειλεν εις τον Στρατηγόν σχέδιον διαψεύσεως, όπερ εκρίθη ικανοποιητικόν. Παρά ταύτα μετ' αρκετήν ώραν ο Υπουργός κ. Γεωρκάτζης, ετηλεφώνησεν εις τον Στρατηγόν ότι θα προετίμα όπως η διάψευσις προέλθη εκ μέρους του ιδίου του Αρχιεπισκόπου. Η διάψευσις όντως εδόθη υπό του Αρχιεπισκόπου αφού επληροφορήθημεν εξησκήθη έντονος πίεσεις επί τούτου, μη συναινέσαντος αρχικώς εις τοιαύτην υπό του Υπουργού και αφού ο τελευαίος ηπέιλησεν ότι θα έδιδε την συνταχθείσαν ιδικήν του διάψευσιν. Τα ανωτέρω μας εμβάλλουν εις σκέψεις μήπως τα της συσκέψεως είχον οργανωθή προηγουμένως και είχεν εκλεγή ο στόχος ταύτης διά του τύπου.

Οι κομμουνισταί λόγω του υπάρχοντος και καλλιεργουμένου δι' όλων των μέσωσ αντιδυτικού πνεύματος κερδίζουσ έδαφος και εκμεταλλεύονται την απαγόρευσιν διεξαγωγής αντικομμουνιστικού αγώνος χάριν της ενότητος του αγώνος, οργανούμενοι μέχρι του τελευταίου χωρίου. Παλαιά πληροφορία ότι διθέτουν και ίδιον οπλισμόν.

Ο Μακαριώτατος επιθυμεί μάλλον την υποταγήν των Ελλήνων αξιωματικών εις την Κυπριακήν Κυβέρνησιν ίνα τους κατευθύνη ως θέλει και συμφώνως προς τας πολιτικές του απόψεις.

Ο Μακαριώτατος ακολουθεί ιδικήν του γραμμήν εις την επίλυσιν του κυπριακού προβλήματος και είναι αποφασισμένος να την υποστηρίξη έστω και αν αύτη δεν είναι σύμφωνος με τας απόψεις της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

Η έλλειψις νόμων και η μη λήψις των αναγκαίων υπό της Κυβερνήσεως μέτρων προς περιφρούρησιν της

πειθαρχίας του στρατεύματος εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους. Χαρακτηριστικόν είναι εκείνον το οποίον ετόνισεν ο Στρατηγός Γρίβας ότι ακόμη δεν ελειτούργησε στρατοδικείον διότι αφού μετά εντόνους προσπαθείας και παραστάσεις κατωρθώνη να ορισθή το προσωπικόν διά την σύστασιν του στρατοδικείου, παρεμβάλλονται ήδη δυσχέρειαι εις την εξεύρεσιν του καταλλήλου οικήματος διά τούτο. Το τοιούτον επαυξάνει την απειθαρχίαν των στρατιωτών διότι η ατιμωρησία γεννά την πλήρη ασυδοσία των.

Από μηνός και πλέον υπεδείχθη υπό του Στρατηγού Γρίβα ότι ο Αρχιεπίσκοπος αναλαμβάνει επίθεσιν και κατά του στρατεύματος προς εξουδετέρωσιν πάσης εκ μέρους του τελευταίου τυχόν αντιδράσεως εις τα πολιτικά του σχέδια, αφού ταύτα δεν συμπίπτουν, κατά την γνώμην του στρατηγού μετά των της Ελληνικής. Η επίθεσις αύτη καθημερινώς εντείνεται και εάν δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να ευρεθώμεν προ δυσαρέστων εξελίξεων. Είναι ανάγκη ταχείας αλλά και αποτελεσματικής αντιδράσεως".

Με την πιο πάνω επιστολή του ο Στρατηγός Γρίβας κατάγγελλε ότι ο Πρόεδρος Μακάριος ακολουθούσε διαφορετική γραμμή λύσης του Κυπριακού από την Ελληνική Κυβέρνηση και ότι είχε άλλα πολιτικά σχέδια και γι αυτό ζητούσε τη λήψη "κατάλληλων μέτρων" και αποτελεσματική αντίδραση από την Ελλάδα.

Το ποια ήταν αυτά τα μέτρα δεν τα καθόριζε ούτε τι εννοούσε αποτελεσματική αντίδραση στα σχέδια του Προέδρου Μακαρίου.

Πιέζοντας τα πράγματα ακόμα περισσότερο για λήψη μέτρων εναντίον του Κυπρίου Προέδρου ο Στρατηγός Γρίβας σε μια νέα επιστολή του προς τον Πρωθυπουργό Γεώργιο Παπανδρέου δύο ημέρες αργότερα **(21 Οκτωβρίου 1964)** κατήγγελλε προσωπικά τον Πρόεδρο Μακάριο ότι προσπαθούσε να εφαρμόσει δική του πολιτική στο Κυπριακό "αποκλείουσιν την Ένωσιν και παραπλανών τον λαόν με το δόλωμα της αδεσμεύτου

ανεξαρτησίας" και ότι άρχισε προσπάθεια που έτεινε "εις το να διαβρώση τον στρατόν και να μειώση το κύρος των στελεχών του δια συκοφαντιών, ψιθύρων" και κατέληγε σύμφωνα με τα Κρίσιμα Ντοκουμέντα, σελίς **32** με τα εξής:

"Η γνώμη μου είναι ότι βαίνομεν προς ρήξιν φανεράν και απροκάλυπτον, είτε το θέλομεν είτε όχι, διότι θα την προκαλέση ο ίδιος (ο Αρχιεπίσκοπος) διότι έτσι του συμφέρει".

Τα πράγματα έπαιρναν μια θλιβερή τροπή και οι παρεξηγήσεις μεταξύ του Πολιτικού Αρχηγού και του Στρατιωτικού άρχισαν να παίρνουν διαστάσεις.

Ο Πρόεδρος Μακάριος για διάλυση των κατηγοριών αυτών αλλά και για καλύτερη προσέγγιση με το στράτευμα και ιδιαίτερα τους Ελλαδίτες αξιωματικούς ανακοίνωσε ότι θα επισκεπτόταν συνοδευόμενος από τον Υπουργό Εσωτερικών και Άμυνας Πολύκαρπο Γιωρκάτζη στρατόπεδα εθνοφρουρών και Κέντρα Εκπαιδεύσεως Νεοσυλλέκτων στην Κοντιά, Καράολο, Μπογάζι, Καντάρα, Μερσινίκι και Χαλεύκα.

Όμως και αυτό δεν άρεσε στο Στρατηγό Γρίβα γιατί οι δυνάμεις που επίχε ανακοινωθεί δεν ανήκαν στην Εθνική Φρουρά, αλλά στη Μεραρχία.

Όμως ο Πρόεδρος Μακάριος είχε τις πληροφορίες του για τα τεκταινόμενα στην Εθνική Φρουρά και στις **2** Δεκεμβρίου κατήγγειλε ότι άρχισε η δράση παράνομων οργανώσεων.